

Austatud lugeja!

National Geographic selleaastases jaanuarinumbris kirjutati meheks saamise rituaalidest maailma eri paigus. See lõppes märkusega: sel päeval, kui ma haaran juristi asemel püssi järele, pole enam alles jäänud midagi, mida kaitsta. Autor nimetas seda lähenemist liberaalse idealismi alusmüüriks.

Niisiis: kas jurist on tõesti relva asemik? Haaraja seisukohalt: miks ka mitte? Sest erinevalt päris-relvast, mida tuleb käsitseda ise, on asemiku puhul see eelis, et ükskõik kui rämpseks võitlus ka läheb, jäävad endal käed ja mõnel juhul ehk isegi südametunnistus puhtaks. Kui meedias avaldatud väljaütlemisi lugeda, siis kõrvaltvaatajate arvates näikse juristidel selline asemikuna toimimiseks olevat ka valmidus: „Juristid-prostituudid on valmis ükskõik mida kokku kirjutama ning ükskõik keda tanki panema.“ (Eesti Ekspress, 10.05.2017).

Tekib aga küsimus: miks on relva asemik just nimelt jurist? Konflikti osapooled võiksid juristide asemel lahingusse saata näiteks võitluskuked. Ilmselt tuleks oluliselt odavam. Tõsi küll, loomakaitsjad oleksid vastu.

Olgu, aitab naljast. Aga ikkagi jääb küsimus: miks peetakse relva tsiviliseeritud asendajaks just nimelt juristi? Aga seepärast, et elame õigusriigis. Õigusriigis võidakse õiguslike vahenditega ning kes siis veel selliseid vahendeid tunneb ja käsitseda oskab kui jurist. Haarates juristi järele, valin relvaks juriidilised vahendeid ja tunnistan ennast seeläbi tsiviliseeritud inimeseks.

Probleem ongi selles, et nii mõnigi inimene jääb sellises tsiviliseerituse-püüdluses aga hea meelega poolele teele: ta haarab küll juristi järele ja kuid ei ole nõus, kui see piirab end juristile lubatud vahenditega. Mille poolest erineb see inimene võitluskuke kasutajast?

See „mõni inimene“ ei ole tegelikult probleem. Jurist teeb talle selgeks, et nii need asjad ei käi ja ongi kõik. See aga on probleem, kui just sellise „tsiviliseerituse“ võtavad omaks ka juristid ja ühiskond. Hiljuti lugesin täiesti loomulikuna esitatud väidet, et kui politsei kihutajat kohe kinni ei püüa, siis iga tõsiseltvõetav jurist aitab hiljem tabatud rikkujal vastutusest pääseda. Jah, põhimõtteliselt on võimalik sellist abi osutada ka juristile lubatud vahenditega. Aga ma kardan, et siin ei mõeldud seda. Pigem peeti loomulikuks, et tõsiseltvõetav jurist ei piira ennast lubatud vahenditega.

Ma olen juristi töövahenditest ka varem kirjutanud, ilmselt isegi korduvalt. Mis mind taas kord ajendas kirjutama, on see loomulikkus, millega jurist seotakse lahti seaduslikest töövahenditest. Ei, see ei ole loomulik ega tohi seda ka kunagi olla. Juristist ei tee relva tsiviliseeritud asendajat mitte tema ülikond/kostüüm, ülikoolidiplom ega kutsetunnistus, vaid just nimelt tema kasutusse antud meetodid. Jurist ilma nende meetoditeta on lihtsalt relv, väga ohtlik relv. Kas ühiskonnas, kus sellise relva kasutamist loomulikuks peetakse, on veel jäänud midagi, mida kaitsta?

Ja veel. Kui püssile ei saa keegi (sh ta ise) ette heita, et ta haavab/vigastab/tapab, siis inimesele küll. Ma ei räägi siin juriidilisest etteheitest. Kui jurist on kõigest relv, siis ma mõistan inimesi, kes ütlevad – juristidel on karm töö. Sest töö, mis pidevalt nõuab eneseõigustamist ja südametunnistuse vaigistamist, ongi karm. Sellest karmim on muidugi see, kui pole enam midagi, mida vaigistada.

Katrin Prükk